

ULKOASIAINVALIOKUNNAN MIETINTÖ 6/2004 vp

Hallituksen esitys tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen 1 artiklan muutoksen hyväksymisestä ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 13 päivänä huhtikuuta 2004 lähettänyt ulkoasiainvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen 1 artiklan muutoksen hyväksymisestä

ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta (HE 33/2004 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- yksikön päällikkö Päivi Kaukoranta, ulkoasiainministeriö
- neuvotteleva virkamies Taina Susiluoto, puolustusministeriö.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen 1 artiklaan Genevessä joulukuussa 2001 tehdyn muutoksen.

Yleissopimuksen 1 artiklan muutoksella laajennetaan yleissopimuksen ja siihen liittyvien pöytäkirjojen soveltamisala kattamaan kansainvälisten aseellisten selkkausten lisäksi myös valtionsisäiset selkkaukset.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimusmuutoksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Yleissopimuksen muutos tulee Suomen osalta voimaan kuuden kuukauden kuluttua siitä, kun Suomi tallettaa hyväksymiskirjansa Yhdistyneiden Kansakuntien pääsihteerin huostaan. Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan tasavallan presidentin asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimuksen muutos tulee Suomen osalta voimaan.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa lakiehdotuksen hyväksymistä muuttamattomana.

Tavanomaisten aseiden käytön kieltoa tai rajoituksia koskeva yleissopimus (SopS 64/1983) pöytäkirjoineen sisältää yksityiskohtaisia sodan oikeussääntöjä, jotka perustuvat kansainvälisen oikeuden periaatteeseen, jonka mukaan aseellisen selkkauksen osapuolten oikeus valita sodan käyntimenetelmänsä ei ole rajoittamaton, sekä periaatteeseen, joka kieltää luonteeltaan sellaisien aseiden, ammusten, tarvikkeiden ja sodan käyntimenetelmien käytön, jotka aiheuttavat liiallisia vammoja tai tarpeetonta kärsimystä.

Käsiteltävänä oleva hallituksen esitys koskee muutosta, jolla laajennetaan koko tavanomaisia aseita koskevan yleissopimuksen ja sen pöytäkirjojen soveltamisala kattamaan myös valtionsisäiset aseelliset selkkaukset. Muutoksella ei ole käytännön vaikutusta muutetun miinapöytäkirjan (SopS 91/1998) osalta, koska sen soveltamisala kattaa nykyisellään valtionsisäiset selkkaukset. Valtaosa konflikteista on nykyään valtioiden sisäisiä. Myös konfliktien luonne on muuttunut — muun muassa piittaamattomuus siviiliuhreista on lisääntynyt. Ulkoasiainvaliokunta pitää sen vuoksi tärkeänä, että aseellisiin selkkauksiin sovellettavat säännökset pyritään ulottamaan myös valtionsisäisiin selkkauksiin. Valiokunta korostaa, että kansainvälisen humanitaarisen oikeuden ja ihmisoikeuksien sopimusteinen vahvistaminen on yhä tärkeämpää, jot-

ta kaikki aseellisten selkkausten osapuolet noudattaisivat säännöksiä ja näin parannettaisiin konfliktien uhrien ja osapuolten asemaa. Koulutuksella on keskeinen merkitys normiston noudattamisen edistämisessä. Humanitaarisen oikeuden kunnioittaminen on mahdollista vain, jos sotilaat ja taistelijat ovat tietoisia sodan oikeussäännöistä ja rikkomuksista seuraavista rangaistuksista. Humanitaarista oikeutta voidaan soveltaa tehokkaasti, jos valtiot noudattavat tekemiään sitoumuksia. Sopimusrikkomuksiin tulee kiinnittää aikaisempaa enemmän huomiota. Tietoisuus, että rikoksista rangaistaan, lisää myös normiston ennaltaehkäisevyyttä.

Yleissopimuksen soveltamisalan laajentaminen vastaa Suomen tavoitteita. Sopimusmuutos tulee kansainvälisesti voimaan 18.5.2004, joten on tärkeää, että Suomi tallettaa muutosta koskevan hyväksymiskirjan mahdollisimman pian.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella ulkoasiainvaliokunta ehdottaa,

että eduskunta hyväksyy tiettyjen sellaisten tavanomaisten aseiden käytön kielloista tai rajoituksista, joiden voidaan katsoa aiheuttavan tarpeettoman vakavia vammoja tai olevan vaikutuksiltaan umpimähkäisiä, tehdyn yleissopimuksen 1 artiklaan Genevessä 21 päivänä joulukuuta 2001 tehdyn muutoksen ja

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana.

Helsingissä 5 päivänä toukokuuta 2004

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Liisa Jaakonsaari /sd	Petri Neittaanmäki /kesk
jäs.	Anneli Jäätteenmäki /kesk	Maija Perho /kok
	Antero Kekkonen /sd	Suvi-Anne Siimes /vas
	Kimmo Kiljunen /sd	Hannu Takkula /kesk
	Eero Lankia /kesk	Jari Vilén /kok
	Henrik Lax /r	Ben Zyskowicz /kok (osittain).
	Suvi Lindén /kok (osittain)	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Raili Lahnalampi.